

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

SLOVENSKA KULTURNA
DRUŠTVA NA KOROŠKEM
NISO VOLJNA, DA SE NA-
DALJE TRPIJO STALNE ŠI-
KANE IN KRATENJE SVO-
JIH DEMOKRATIČNIH PRA-
VIC IN SVOBOŠČIN!

LETNIK III.

CELOVEC, V SREDO 7. IV. 1948

ŠTEV. 19 (112)

Varnostna direkcija je morala kapitulirati

Ker je manjkala vsaka postavna podlaga za nezasižani atentat je varnostna direkcija na odločno zahtevo osrednjega odbora SPZ in vseh včlanjenih društev v nasprotju s svojim provokatoričnim proglasom morala priznati in potrčiti osrednji odbor SPZ, ki je bil izvojen na obnem zboru SPZ dne 12. marca 1948. S tem pa krivica, ki je bila prizadejana slovenski kulturni instituciji, še ni v celoti popravljena.

Varnostna direkcija za Koroško je s svojim provokatoričnim proglasom preko radia in tiska povzročila v reaktivnih in šovinističnih koroških časopisih številne zlonamerne komentarje, ki predstavljajo višek brezobzirne gonje proti demokratičnim pravicam koroških Slovencev. Ti komentarji najbolj jasno razkrinkavajo vso podlost ponesrečenega poizkusa, da bi razbili 40 letno vrhovno kulturno organizacijo našega ljudstva. Ker vsi teroristični napadi nacifašističnih mogotcev niso uspeli, da bi uničili v našem ljudstvu voljo po samostojnem svobodnem narodnem izživljanju, so njihovi nasledniki v varnostni direkciji poskušali s tem novim atentatom. Pri tem so jim vestno in udano asistiral domači reakcionarni hlapci, ki so kot policijski agentje dostavili avstrijski policiji dozdevne argumente za vmešavanje v notranje zadeve slovenske kulturne centrale in predvsem čisto zlagano ter podlo poročilo o obnem zboru, ki ga je poslal varnostni direkciji celovski policijski ravnatelj polkovnik Baier.

Namen in cilj tega atentata na kulturne svoboščine koroških Slovencev je prozoren: Oddvojiti so hoteli SPZ od naprednega ljudskega gibanja, jo iztrgati iz rok zdravih ljudskih sil, dati v oblast poslušnim hlapcem in podrediti protiljudskim ciljem imperialističnih gospodarjev! Z istočasnim propagiranjem kulturne avtonomije v časopisju pa so hoteli preslepiti naše ljudstvo in ga odvrti od njegove odločne borbe za popolno svobodo in enakopravnost. Da so se pri tej klevetniški gonji združili vsi pisuni od »Volkszeitung«, »Die Neue Zeit« in »Koroške kronike«, je pač najboljši znak, da so si v sovrastvu do naše osvobodilne borbe vsi edini in je vse ostalo njihovo govoričenje o pravicah, ki jih baje nameravajo

dati koroškim Slovincem, neresnično in brezpredmetno.

Toda naše ljudstvo, prekaljeno v borbi in trpljenju, jim ne bo nasedlo, kakor jim ni nasedlo tudi ne tokrat in je odločno zahtevalo svoje pravice. To svojo pravico bo zahtevalo in branilo tudi v bodoče in ne bo mirovalo tako dolgo, dokler varnostni direktor Stossler in njegov odločujoči duh vladni svetnik Guggenberger na isti način preko radia in tiska ne prekličeta svojega izzivalnega proglaša, ki sta ga protipostavno razglasila in se v njegovo podkrepitev poslužila pomoči svojih agentov in pešice domačih nazadnjaških mračnjakov, ki s svojim razdiralnim delom v naših vrstah niso uspeli.

Proti volji nove Jugoslavije ni rešitve tržaškega vprašanja

Izredni poslanik in pooblaščen minister FLR Jugoslavije v Rimu Mladen Ivekovič je imel tiskovno konferenco z italijanskimi in tujimi novinarji, na kateri je obrazložil stališče jugoslovanske vlade do predloga treh zapadnih velesil, da naj se Trst vrne Italiji.

Ivekovič je najprej omenil klevetniško kampanjo, ki so jo pričeli nekateri proti Jugoslaviji zaradi dozdevnega nasilja in nevzdržnega stanja v coni B Svobodnega tržaškega ozemlja in dozdevnega zatiranja italijanske manjšine v

Istri. Nato pa je z nepobitnimi dokazi dokazal, da živi italijanska nacionalna manjšina na vsem področju Julijske krajine svobodno demokratično življenje in sodeluje v ljudski oblasti popolnoma enakopravno in prijateljsko z hrvaškimi in slovenskim prebivalstvom. O teh lažeh in izmišljotinah o novi Jugoslaviji pišejo tisti ljudje, ki hočejo izzvati razdor med narodi obeh držav in graditi na razdoru svojo politiko. Medtem ko vživa italijanska manjšina v Jugoslaviji vse nacionalne pravice in svoboščine, pa se mora jugoslovanska nacionalna manjšina v Italiji boriti za svoje pravice, ki so ji zajamčene z mirovno pogodbo.

Poslanik Ivekovič je nato opisal pravo stanje v angloameriški coni in poudaril, da je spremenila angloameriška vojaška uprava mesto in pristanišče Trst v mrtvo mesto, hkrati pa je preprečila vsako sodelovanje med tržaško industrijo in jugoslovanskim gospodarstvom, ki edino lahko omogoči življenje in blago-

stanje Trsta. Zapiranje tovarn v Trstu in stalno naraščanje brezposelnosti so posledice take politike. Angloameričanom ni všeč industrijsko udejstvovanje Trsta niti gospodarsko sodelovanje med Trstom in Jugoslavijo. Bolj jim je všeč mrtvo industrijsko mesto, ki bi bilo odvisno od njihove milosti in ne bi moglo tekrovati z njihovo industrijo. Angloameriška vojaška uprava je popolnoma onemogočila gospodarski razvoj mesta in pristanišča, nad demokratičnim prebivalstvom Trsta pa je uvedla kolonialni okupacijski režim, da bi tako preprečila zblizanje in enotnost Italijanov in Jugoslovancev, hkrati pa tudi zmago demokratičnih teženj velikanske večine prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja.

Ivekovič je opozoril na glavne točke note jugoslovanske vlade, ki je bila poslana vladam treh velesil v zvezi z njihovim predlogom o vrnitvi Trsta Italiji, in poudaril ugotovitev jugoslovanske vlade v protestni noti, da je ameriška, angleška in francoska gesta glede Trsta predvsem propagandnega značaja. Noben demanti ne more zakriti italijanski in mednarodni javnosti, da se hoče s tem manevrom doseči važen volivni učinek za nekatere politične skupine v Italiji.

Zahodne velesile, ki so nastopile sedaj s svojim prozornim manevrom, so skušale iz čisto imperialističnih nagibov uničiti pošteno in miroljubno pobudo, na podlagi katere bi bilo mogoče rešiti vprašanje Trsta na demokratičen in miroljuben način. Vlada FLR Jugoslavije je vedno smatrala in še smatra, da je občutljivo vprašanje Trsta mogoče rešiti samo z direktnimi pogajanjmi med Italijo in Jugoslavijo. To je edini mogoči demokratičen in miroljubni način, ki bi lahko privedel ne samo do rešitve vprašanja Trsta, ampak tudi do zblizanja med obema državama. Nesmiselno je misliti, da bi se moglo vprašanje Trsta rešiti proti volji Jugoslavije. Ravnanje vlad ZDA, Francije in Velike Britanije samo dokazuje, da hočejo te države otežkočiti zblizanje med obema državama in preprečiti sporazum, ki je mogoč in potreben v interesu narodov Italije in Jugoslavije in v interesu miru.

Napredna Amerika v borbi za mir

Narodni odbor za volivno borbo v korist Wallace-ove izvolitve za predsednika ZDA je pričel 31. marca borbo za mir, ki bo trajala mesec dni. Kampanjo je otvoril Henry Wallace s svojim govorom na zasedanju odbora senata za oborožene sile v Washingtonu, v katerem se je izrekel proti uvedbi splošne vojaške obveznosti. Med drugim je dejal:

»Predlogi predsednika Trumana za uvedbo splošne vojaške obveznosti so samo del neomejene napadalnosti ZDA. Truman je ustvaril lažno krizo in vodil ameriško ljudstvo namenoma v vojno. Nesmiselno je trditi, da Sovjetska zveza ogroža ZDA. Sovjetska zveza ne želi vojne. Tudi ameriško ljudstvo je ne želi, vendar ga polagoma ženejo v vojno. ZDA se bodo znašle pred katastrofo, če se ta politika ne bo spremenila. Vladna dvolična politika bo povzročila tekmovanje v oboroževanju. Naša domovina je v nevarnosti, ker jo ta politika žene v neposredno vojno. Kriza je v sistematičnem ustvarjanju strahu pred vdorom, in sicer z umetnimi injekcijami in z namenom, da bi se podprl program oboroževanja. Ni nikake nevarnosti za našo varnost, pač pa si jo je vlada izmislila, da bi lahko vsilila nepopularne zakone. Vlada si je izmislila sedanjo krizo ne samo zaradi podpiranja privatnih družb, ampak tudi zaradi tega, da bi prikriła izvroke slabe notranje politike.«

Kandidat tretje stranke za podpredsednika ZDA senator Taylor je na zborovanju v Hollywoodu, ki sta ga organizirali neodvisna politična stranka Kalifornije in organizacija naprednih državljanov, izjavil med drugim: »Truman mnogo govori o »častnem in pravičnem miru«, hkrati pa je njegovo

ravnanje naperjeno proti miru. Truman pošilja ladije, letala in vojake v še tako oddaljene kotičke sveta, postavlja vojaške osebe na vse položaje, kjer še niso militaristi, daje velikanska sredstva za oborožitev, hvali se z našo pripravljeno stjo na atomsko vojno, hoče uvesti vojaško obveznost in podpira reakcijo vsega sveta.

Trumanova vlada svetohlinsko govori o človekoljubni pomoči vsemu svetu, sama pa je ukinila UNro in namesto nje postavila Trumanovo doktrino. Po Trumanovi doktrini dajejo ameriški davčni obvezniki sredstva, ki jih razsipajo za podporo izdajalski grški vladi.

Trumanova vlada je prekršila sklep Organizacije Združenih narodov o razdelitvi Palestine. S tem hoče pomiriti fevdalne arabske šejke in jih pridobiti na svojo stran za primer vojne.

Čeprav Marshallov načrt govori o pomoči, hoče dejansko podrediti evropske države ameriškim monopolom, tako da bo življenska raven v Evropi nižja kot leta 1939. Marshallov načrt pomeni za evropske države polom njihovega samostojnega industrijskega razvoja in ukinitev demokratičnih reform, za katere so se evropski narodi borili. Marshallov načrt pomeni gospodarsko nadzorstvo ameriških monopolistov nad notranjim življenjem evropskih narodov.

Znameniti znanstvenik Albert Einstein, ki živi v ZDA, je izjavil ob izdaji Wallaceove knjige »Za svetovni mir«, da je Wallace »edini človek«, ki more rešiti ZDA pred nevarnim notranjim mednarodnim položajem.

Samo ljudje, ki niso pod vplivom vsakdanjih preprirov in ki ne zasledujejo sebičnih koristi, je dejal Einstein, nas

Italija ne potrebuje tuje miloščine

V Rimu je bila nacionalna gospodarska konferenca demokratične ljudske fronte, na kateri so bili navzoči predstavniki vseh političnih strank in množičnih organizacij, ki so stopile v demokratično fronto. Konferenca si je zadala nalogo, da se predoči italijanski javnosti gospodarski in finančni položaj države, in opozori na prave vzroke krize, ki je v prvi vrsti zadela delovne, kmečke in srednje sloje. Predstavniki fronte so neizpodbitno dokazali v svojih poročilih izključno odgovornost De Gasperijske vlade, da se je v tako veliki meri povečala brezposelnost, zmanjšala nacional-

na proizvodnja, povečal državni primanjkljaj in denarni odtok ter razvila inflacija.

Predstavniki demokratične fronte Scoccimarro je na konferenci izjavil, da so imele industrijska reforma ter valutna in davčna politika vlade za posledico nevezdržljivo gospodarsko in finančno krizo, ki ogroža obstoj delovnih množic. Vlada je celotno gospodarstvo države podredila interesom ameriških monopolov in je s politiko tako imenovane ameriške pomoči uničila industrijska podjetja in kmetijske proizvajalce.

Govorniki so s podatki dokazali, da lahko živi Italija v sedanjih nacionalnih in mednarodnih pogojih od svojega dela brez miloščine tujcev in da je v interesu demokratične in gospodarske obnove Italije nujno potrebno izvesti gospodarski program demokratične ljudske fronte. Kapitalistične monopole je treba razbiti in podržaviti težko industrijo, celotno gospodarstvo podrediti interesom in nadzorstvu delovnih množic, razlastiti veleposestva in latifundije, razdeliti zemljo kmetom in izvesti kmetijsko in industrijsko obnovo v južni Italiji.

morejo rešiti iz današnjega položaja. Tak človek je bil Roosevelt, danes pa je tak človek Wallace.

Člani ameriške lige za boj proti vojni so manifestirali v središču New Yorka za mir in proti vojnim ukrepom Trumanove vlade.

Manifestanti so nosili transparente in velike klobuke z napisi »Nasprotujemo vojaški dolžnosti«, »Dajte nam hrane ne pa topov«. Vzklicali so tudi proti ameriški politiki v Grčiji in na Kitajskem.

Slov. prosvetna društva obsojajo postopek varnostne direkcije

Podpisana kulturna društva, včlanjena v Slovensko prosvetno zvezo najodločneje protestiramo proti nasilnemu in protidemokratskemu poizkusu varnostne direkcije za Koroško, da se umešava v interne zadeve naše organizacije s tem, da je izjavila, da ne bo priznala soglasnega sklepa delegatov slovenskih kulturnih društev z dne 12. marca 1948 o izvolitvi novega Osrednjega odbora Slovenske prosvetne zveze.

Podpisana slovenska kulturna društva, včlanjena v Slovensko prosvetno zvezo, ugotavljamo, da smo bila pravčasno obveščena o obnem zboru 12. marca 1948 v Celovcu in da smo tudi imela popolno možnost udeležbe, kar je razvidno že iz dejstva, da so bila na obnem zboru zastopana razen dveh vsa slovenska kulturno-prosvetna društva. Hkrati poudarjamo, da je bil obni zbor Slovenske prosvetne zveze že dolgo zaželjen in da smo to svojo željo ponovno potrdili s soglasnim sklepom.

Ugotavljamo, da je Slovenska prosvetna zveza centralna organizacija slovenskih kulturnih društev, ki so edina upravičena, da sklepajo in odločajo o internih zadevah centralne slovenske kulturne organizacije na Koroškem. Z vsi odločnostjo protestiramo proti samovoljni varnostne direkcije za Koroško, ki na avtoritativen način poskuša negirati sklepe slovenskih kulturnih društev, sklenjene na obnem zboru Slovenske

prosvetne zveze 12. marca 1948 v Celovcu. Notranja organizacija Slovenske prosvetne zveze in volitev Osrednjega odbora Slovenske prosvetne zveze je izključno zadeva slovenskih kulturnih društev in njihovih delegatov, ne pa varnostne direkcije za Koroško. Provokatorično izjavo varnostne direkcije o obnem zboru Slovenske prosvetne zveze smatramo za grob, protidemokratski in tudi protizakoniti poizkus varnostne direkcije, da se umešava v zadevo, za katero je pristojno edinole slovensko ljudstvo, predvsem pa njegove organizacije. Ta akt varnostne direkcije je člen v več vrstah ukrepov, ki nam pričajo o sovražnem stališču oblasti do kul-

turnega življenja in udejevanja koroških Slovencev. To sovražno stališče do koroških Slovencev in njihovih kulturnih organizacij najostreje obsojamo in izjavljamo, da slovenska kulturna društva niso voljna, da še nadalje trpijo stalne šikane in kratenje svojih demokratičnih pravic.

Zato pozivamo varnostno direkcijo, da svojo protidemokratsko izjavo o obnem zboru Slovenske prosvetne zveze nemudoma prekličje in prizna novoizvoljeni odbor Slovenske prosvetne zveze, ki uživa popolno zaupanje slovenskih kulturnih društev.

Ta protest so podpisala slovenska prosvetna društva, ki so s svojo odločno in brezkompromisno borbo skupno s centralno kulturno organizacijo koroških Slovencev primorala varnostno direkcijo, da je kapitulirala in priznala novoizvoljeni odbor SPZ.

V Avstriji brezposelnost na vidiku

Kakor nam pokažejo statistična poročila, je v Avstriji v mesecu januarju 1948 padlo število prostih mest za 2232 na 51.670 medtem ko je število prijavljenih reflektantov na službe naraslo za 9643 na 50.093. S tem je prvič po letu 1938 število reflektantov na službe skoraj doseglo število prostih mest. Iz tega se jasno vidi, da se v Avstriji bliža počasni brezposelnost, ki je za delavstvo vedno usodepolna in ki privede do bede in pomanjkanja.

Če primerjamo številke iz januarja 1947 s številkami iz januarja 1948, vidi-

mo, da je prišlo v zadnjih mesecih do znatnih sprememb. Tako je znašalo januarja 1947 število prostih mest 94.445, to je za 42.775 ali 83% več kakor letos. Takrat je bilo 68.225 reflektantov na službe, torej za 18.132 ali samo za 36% več kakor januarja 1948. Število vseh tistih pa, ki iščejo službe, je v resnici višje, kakor izkazano, ker statistika ne zajame niti desetstisoče onih, ki delajo doma za račun raznih podjetij, ki pa so postali v zadnjem času dejansko brezposelni in niti ne na tisoče iz šole odpuščenih mladincev, ki ne dobijo učnih mest.

Razvoj razmerja med prostimi mesti in reflektanti na službe pa ni v vseh strokah enak. Pri gradbenih delavih na primer so prišla januarja 1947 na enega delavca približno tri prosta mesta, januarja 1948 pa že samo eno prosto mesto. Pri rudarjih je bilo razmerje med prostimi mesti in reflektanti na službe januarja 1947 8:1, januarja 1948 pa samo še 3:1. Pri pomožnih delavih pa prihaja ta preokret še jasneje do izraza: Januarja 1947 so potrebovali 21.640 pomožnih delavcev, medtem ko se jih je javilo samo 11.852, januarja 1948 pa so jih potrebovali 9888, javilo se jih je pa 9592. Najbolj izrazilo pa se opaža to nesorazmerje med prostimi mesti in reflektanti na službe pri tehniških poklicih, kjer pride na eno prosto mesto 22 inženirjev in tehnikov.

Na vprašanje, koliko je danes ljudi v Avstriji brezposelnih, se ne da natančno odgovoriti, vendar pa se računa, da je doseglo število brezposelnih v januarju 1948 okroglo 50.000 samo v industriji, pri tem pa niso še upoštevani številni drugi, ki pri delovnem uradu niso registrirani in dalje vsi oni iz takozvanih »prostitih poklicev«.

Četrtna Kitajske osvobojena

Predstavniki kitajske osvobodilne vojske je izjavil, da se pripravlja silna pomladanska ofenziva proti Čangkajškovi silam na vseh frontah južno od kitajskega zidu, in sicer v pokrajinah Šantung in severnem Kiangsu ter v dveh velikih vojaških področjih severne in osrednje Kitajske.

Na fronti Hopeja izvajajo čete osvobodilne vojske uspešne napade v okolici Pekinga, in Kuomintangovi listi poročajo o bojih, ki so v teku deset kilometrov od mesta. Iz zanesljivih virov poročajo, da je ljudska vojska osvobodila Tainan, ki je glavno mesto Šantunga. Čangkajškova vojska je zgubila 18.000 mož. Čeprav so Kuomintangove čete uporabljale v Šansiju že trikrat strupene pline, niso mogle zadržati mogočne ofenzive osvobodilne vojske. Na tem področju je osvobodilna vojska zavzela trgovinsko središče Yilin, na jugu pa Chanten. Padlo je tudi veliko železniško središče Tzechouan. Glavni napadi osvobodilne vojske pa so osredotočeni sedaj na Tsinan na železniški progi, ki veže Šantung

z ameriškim pomorskim oporiščem Tsingtao. Tsinan, ki je važno industrijsko mesto, je tretje glavno mesto pokrajine in šesto veliko mesto, ki ga je Čangkajšek izgubil v zadnjih treh tednih.

Tudi iz severnega Kiangsija poročajo, da so Kuomintangove čete uporabljale pline, kjer je ofenziva osvobodilne vojske popolnoma povezana z ofenzivo v Šantungu, ki se je začela z zavzetjem Yilina.

Glavni štab ljudske osvobodilne vojske poroča, da je Kuomintangova vojska izgubila v januarju na vseh frontah skupno 98.150 mož, od katerih je bilo 37.290 ubitih ali ranjenih, 60.860 pa ujetih.

Uradno poročilo glavnega štaba osvobodilne vojske javlja, da ta nadzoruje 2.330.000 kvadratnih kilometrov ozemlja s 168 milijoni prebivalcev. Z zadnjimi ofenzivami pa se je to ozemlje še bolj razširilo, tako da nadzoruje sedaj kitajska ljudska vojska približno četrtno vsega kitajskega ozemlja.

Graditelji Nov. Beograda so šli na delo

V prvih dneh aprila so se začela obsežna dela na gradilišču Novega Beograda. V četrtek so prispele na gradilišče prve mladinske delovne brigade, od 8. aprila pa bo zbranih na gradilišču 19 mladinskih brigad prve skupine, ki jim bodo mesec dni kasneje sledile brigade druge skupine.

Novi Beograd bo po zamisli maršala Tita zgrajen v rekordnem času. Samo letos bo na gradilišču delalo okrog 50 tisoč mladincev in mladink, poleg tega pa 5000 kvalificiranih delavcev. S preureditvijo starega Beograda in gradnjo Novega Beograda bodo ustvarjeni pogoji, da bo glavno mesto FLR Jugoslavije postalo moderno milijonsko mesto.

Na obsežnem gradilišču Novega Beograda na levi obali Save ob izlivu v Donavo med Beogradom in Zemunom so se že lani začela pripravljala dela s sodelovanjem mladinskih delovnih brigad. Letos pa bo obseg del neprimerno večji. Zato je bilo treba izvršiti obsežne priprave. Zgrajene so žečasne stanovanjske hiše za strokovne delavce in številne udobne barake za mladinske delovne brigade. Na prostoru bivšega velesejma postuje direkcija gradilišča poleg štaba mladinskih delovnih brigad, tu so tudi skladišča za gradbeni material in orodje, številni kamioni dovažajo v ta skladišča živila, orodje in gradbeni material. Na gradilišču so tudi že

buldožerji, ki so bili lani uporabljeni na mladinski progi Šamac — Sarajevo.

Program letošnjih del je zelo obsežen. Letos bo treba utrditi obrežje v dolžini 2800 metrov. Skopati bo treba skoraj 6 in pol milijona kubičnih metrov gramoz, odstraniti 1,9 milijonov kubikov zemlje, nasuti 330.000 kubikov gramoz in kamena za utrditev cest. Pri gradnji prekopa med Savo in Donavo bodo izkopali 1,2 milijona kubikov zemlje. Postavili bo treba 7 km vodovodne mreže in tri kilometre kanalizacijske mreže. To pa je le del celotnega programa za ureditve zemljišča, kajti vse področje med Savo in Donavo je treba dvigniti povprečno za 3 m. V ta namen bo treba nasuti okrog 70 milijonov kubikov materiala. Do konca letošnjega leta je predvideno, da bo zgrajena in postavljena pod streho velika zgradba predsedstva zvezne vlade in zgradba velikega državnega hotela, hkrati bodo zgrajeni stranski trakti reprezentativne zgradbe CKKP Jugoslavije.

Na gradilišču Novega Beograda se je začelo delo že v februarju. Nekatera dela pa se med zimo sploh niso ustavila. Podjetje »Izgradnja«, ki bo gradilo velike zgradbe, je že lani v jeseni začelo graditi v Bežanji veliko delavsko naselje. Ob koncu maja bo tu dograjenih 48 stanovanjskih zgradb, kjer bo dobilo med gradbeno sezono zdrava stanova-

nja okrog 5000 delavcev. V načrtu je postavitev nadaljnjih 10 takih velikih zgradb, poleg doma kulture, čitalnice itd. Mladinske delovne brigade imajo svoje barake v dveh velikih taboriščih. Od Zemuna do gradilišča so že postavili normalnotirno progno za dovoz gradbenega materiala. Dnevno bodo morali prepeljati na gradilišče dva vlaka gradbenega materiala. Vse gradilišče pa bo prepredeno z industrijskimi tiri za dovoz materiala. Na stavbišču, kjer bo stala zgradba predsedstva vlade, že zabijajo betonske pilote. Tik ob izlivu Save v Donavo so lani uredili pomožno pristanišče, kjer sedaj dnevno razkladajo gramoz in pesek iz ladij. Ob obali se že dvigajo hribi pripravljenega gramoz in peska.

Obsežne so tudi priprave za kulturno-prosvetno delo mladih graditeljev Novega Beograda in graditeljev avtomobilske ceste Beograd — Zagreb. Obe veliki gradilišči sta razmeroma blizu in zato bo vse kulturno-prosvetno delo enofno organizirano. Na obeh gradiliščih bo letos sodelovalo okrog 110.000 mladincev in mladink. Vsak od njih bo imel možnost enkrat na teden prisostvovati predavanju, gledališki in kinematografski predstavi. Poleg tega bo mladina sodelovala pri kulturno-prosvetnem dviganju v raznih oblikah v krožkih, čitalniških skupinah, na debatnih sestankih itd. Za

Cilliacus za sodelovanje s SZ

V svojem govoru v Breton Woodu je laburistični poslanec Zilliacus ostro nastopil proti nekaterim vodilnim osebnostim, ki skušajo Ustanovno listino Združenih narodov omejiti na kos papirja in se zavzemajo za politiko sile in vojne kot orodje britanske politike nasproti ZSSR.

Cena miru, je nadaljeval Zilliacus, je v tem, da mora britansko ljudstvo popolnoma jasno izjaviti, da se ne bo nikdar borilo proti ZSSR in bo zahtevalo, naj se vsa nesoglasja z ZSSR rešijo z razgovori, kompromisom in medsebojnim popuščanjem.

ZDA, je dejal Zilliacus, so poteptale Ustanovno listino Združenih narodov in začele odkrito izvajati politiko nasilja. Veliko Britanijo so spravile v ponižujočo in nevarno odvisnost od napadalne imperialistične in protirevolucionarne politike Washingtona in Wall Streeta.

Angloameriška zunanja politika ne izpolnjuje danes nobenega pogoja za ohranitev miru, je dejal končno Zilliacus, in dodal, da je skrajni čas, da britansko ljudstvo uporabi svoje pravice. Britansko ljudstvo mora izjaviti, da se ne bo udeležilo vojne, ki jo pripravlja ameriška politika v Evropi in Aziji.

PREDVOLIVNI TEROR V ITALIJI

Da bi sedanja italijanska vlada preprečila volivno zmago demokratične fronte in uresničitev njenega programa, se poslužuje čedalje večjega nasilja nad italijanskimi delovnimi množicami.

Policija na Siciliji razganja zborovanja demokratične ljudske fronte z ognjem iz pušk. V Ravonusi so karabinerji streljali na zborovalce in ranili nad 200 oseb. V Perugia-i so aretirali nad 80 kmetov, pristavev demokratične fronte. V Rimu sta bila aretirana direktorja dveh tiskarn zato, ker sta tiskala predvolivni material strankam demokratične fronte.

Na zborovanju fašističnega italijanskega socialnega gibanja v Vidmu je policija streljala s strojnimi točkalnicami na navzoče poslušalce, ki so ostro protestirali zaradi poveličevanja fašizma. Fašisti so s pomočjo policije z bombami navalili na navzoče in težko ranili dva bivša partizana in dva prebivalca.

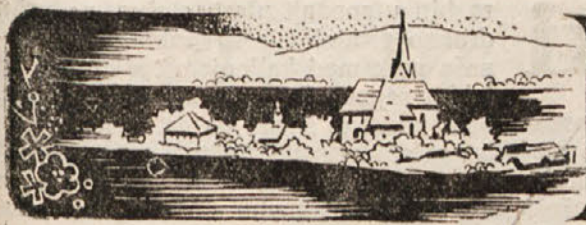
V pokrajini Bologna je prebivalstvo splošno stavko protestiralo proti napadu karabinerjev na kmete, ki so zasedli neobdelano posestvo nekega bivšega fašističnega svetovalca. Oddelki karabinerjev so s strojnimi točkalnicami napadli stavkujoče in težko ranili mnogo delavcev. Trije karabinerji, ki niso hoteli streljati na delavce in kmete, so bili odpuščeni.

V Moskvi je bila podpisana trgovinska pogodba med Sovjetsko zvezo in Bolgarijo, ki urejuje medsebojno izmenjavo blaga za leto 1948.

nepismene mladince in mladinke bodo prirejani analfabetški tečajji. V okviru brigad bodo ustanovljeni pevski zbori poleg diletantskih in folklornih skupin. Ob koncu vsake izmene bodo na gradiliščih festivali, na katerih bodo mladi graditelji pokazali uspehe svojega kulturno-umetniškega delovanja. Brigade, ki bodo delale na gradilišču Novega Beograda in avtomobilske ceste, bodo skupaj izdale svoj list, beograjska radijska postaja pa bo v okviru svojega programa imela dnevne oddaje za graditelje. Zagotovljeno je tudi potrebno število filmskih aparatov za potujoče kinematografe, tako da bo zagotovljen vsakemu graditelju enkratni tedenski obisk kinematografa.

Prirejani bodo tudi številni tečajji, tako za mlade voditelje kulturno-prosvetnega dela po vaseh, tečajji za kinooperaterje, ki jih bo obiskovalo okrog 2000 mladincev in mladink, okrog 3000 graditeljev bo obiskovalo tečajje za knjižničarje, okrog 1000 mladincev in mladink pa tečajje za voditelje pevskih zborov in diletantskih skupin.

Mladina nove Jugoslavije se zaveda svojih velikih nalog in bo tudi letos dokazala svojo veliko politično zavest in požrtvovalnost v borbi za izpolnitev petletnega plana. Na obsežnem prostoru med Beogradom in Zemunom, ki je bil še lani zapuščen in prazen, pa se bo v 15 letih razprostiralo novo najmodernejšo mesto. Tu bo nastalo eno največjih mest Evrope, ki bo ponos vseh narodov Jugoslavije.

Po naši zemlji

ST. PETER NA VASINJAH

V nedeljo 4. aprila 1948 so igrali St. Peterjani pri Hrenu v St. Jakobu igro »Glavni dobitek«. Veliko število udeležencev je pričalo o tem, kako je bila kulturna prireditev, na katero so čakali St. Peterjani že dalj časa, zaželjena in težko pričakovana. Tudi iz vse okolice so prihajali ljudje, da zopet enkrat vidijo na odru slovensko igro in spet slišijo z odra ljubljeno materino govornico.

Z veliko požrtvovalnostjo so se mladi igralci v St. Petru trudili, da bi zadostili željam, ki so bile splošno občutne in tudi mnogokrat izražene. V skromnih razmerah je mladina pripravljala igro v nešteti vajah in v prav tako skromnem okviru jo je tudi uprizorila. Na Hrenovem skednju je postavila oder in izpolnila njegove pomanjkljivosti, kot je to pač mogoče brez zadostnih in potrebnih sredstev. Dokazala je, da zna najti tudi izhoda, če se stavijo njenemu delu vse ovire nasproti, ki pač morejo ovirati in zadrževati uspešni razvoj in napredovanje kulturne prosvete. Zaveda se, da s premošnjitvijo teh ovir odločno utira pot v svobodo naše skupne domovine, kjer nam ne bodo več odrekli pravice do našega plemenitega kulturnega stremljenja, kjer nam bodo tudi ustvarjeni pogoji za vsesplošno napredovanje in razvoj naše ljudske prosvete.

Zdaj kot v naprej pa se moramo zavedati, da bomo do tega cilja prispeli samo z borbo, ki jo bomo vodili z lastnimi močmi in zaupanjem v našo pravično stvar, kakor je v otvoritvenem nagovoru naglasil tov. Gross Šimen.

Ob zaključku smo skupno zapeli našo himno »Hej Slovani« in se nato razšli zadovoljni vrednega nedeljskega popoldneva po naših domovih. Želimo, da bi nas igralci in vsa mladina, ki si je zdaj v okviru Slovenskega prosvetnega društva »Kajuh« zasnovala svojo kulturno prosvetno udejstvovanje, prav kmalu spet razveselila z novo igro.

Splošno so igralci dobro podali svoje vloge. Čeprav veliki del igralcev še spada pod začetnike in so nekateri od teh celo prvič nastopili na odru, se je brez dvoma opazilo dobro pojmovanje odrskih zahtev. Kljub temu, da je vsebina igre vzela iz izrecno mestnega okolja, se je pokazalo, da z vestrajnim trudom ni izključen uspeh, četudi so okolišnice igre kmečkemu življenju več ali manj neznanne. Nekoliko je bilo občutno, da niso vsi igralci, kakor potrebno, svojo vlogo doživljali, temveč povprečno igrali. Da se glas govorečih igralcev ni posebno dobro raznašal, je seveda pripisati tudi zelo slabi akustiki — (če se tu sploh more o njej govoriti) »skednjač«, ki res ne odgovarja gledališkemu

prostoru. Tudi glede luči so se pokazale velike težkoče in blečečo sonce, ki je sijalo skozi odprta vrata ni motilo samo občinstvo, temveč tudi igralce. Vseeno pa smo lahko ponosni na dosežene uspehe in upamo, da nas bodo naši igralci prav kmalu spet razveselili z novo prireditvijo.

»DOBRAČ« USPEŠNO NASTOPA Z IGRO »ZLATOROG«

Tretjič je bila na velikonočni ponedeljek dvorana pri Prangerju na Brnci nabit polna, ko so naši igralci ponovljali igro »Zlatorog«. Društvo »Dobrač« od nekdanj slovi zaradi svojih igralcev in pevcev, tokrat pa zasluži nastop naših prosvetašev še prav posebno pohvalo. Ne samo zaradi množičnega sodelovanja članov, katerih je nastopalo okoli 50, temveč tudi po svoji kakovosti je bila prireditev res vsega priznanja vredna. Poslušalec se je divil nad lepo, različno izgovorjavo in ni prav nič motilo, da so nekateri igralci govorili v našem čistem narečju. Nasprotno je moral vsak ugotoviti, kako lepa nepopačena je naša govornica v spodnji Zilji in ob Baškem jezeru. Težko je od mnogih lepo podanih vlog izbrati posebno dobro igrano. Kljub temu pa bi omenil starega lovea, odločno mater in igralce glavnih vlog, ki so bili v svojem podajanju v vsem življenjsko resnični. Dober je bil tudi balet, čeprav sta manjkali v kretnjah še večja enotnost in medsebojna ubranost. Če omenimo še moški zbor in moderno godbo, ki je lepo izpolnila odmore, je treba izreči res vse priznanje režiserski tovarišici Kropivnikovi in pevovodji tov. Ferdiju Kropivniku.

Prosvetašem »Dobrač«, ki so zadnjo nedeljo z velikim uspehom gostovali tudi v Ločah, želimo mnogo uspeha tudi še na nadaljnjih gostovanjih.

ROŽEK

V torek, dne 23. marca 1948 je bil v Rožeku ustanovni občni zbor Slovenskega prosvetnega društva. »Peter Markovič«, na katerem se je izvolil odbor, ki bo z vnemo deloval na kulturnem področju in tako poživel Rožek in okolico v vselem in skupnem delovanju.

Ustanovitev tega društva nam ponovno dokazuje, da se stremenje in težnja slovenskega naroda na Koroškem po kulturno-prosvetnem izživljanju kljub vsem težkočam in zaprekam ne da zatre, ti in da se kljub trditvam naših nasprotnikov, ki bi svetovno javnost radi prepričali, da ni več Slovencev na Koroškem, poživljajo vedno nova slovenska prosvetna društva, ki kažejo našo narodno žilavost in nezlomljivo narodno zavest. Brez dvoma je ravno to vneto kulturno udejstvovanje našega ljudstva iz

našega malega naroda porodilo toliko kulturnih umetnikov, katerih dela plod je zapustil nam in vsemu svetu lep in dragocen zaklad, na katerega smo lahko vsi Slovenci ponosni. Slovenski narod pa se tudi zaveda svoje dolžnosti, na veke obdržati tem našim velikim možem spoštovani spomin.

Tudi ime »Petra Markoviča« si naše društvo ni nadejalo slučajno in mi bomo v svojem delu dokazali, da tudi mi znamo častiti spomin velikega slikarja-umetnika, ki je izšel prav iz naše domače vasi in postal v svojem umetniškem delu znan preko mej naše dežele.

SVEČE

Na velikonočni ponedeljek je imelo Slovensko prosvetno društvo »Kočna« v Svečah svoj redni občni zbor. Za uvod je recitiral tajnik društva pesnika, ki opeva stoletno borbo našega ljudstva za svojo svobodo. Spored je olepšal naš pevski zbor, ki je zapel nekaj borbenih pesmi.

V svojem poročilu je govoril tajnik o preganjanju in zatiranju slovenske besede s strani nestrpnih šovinistov, proti kateremu se tudi prebivalstvo Sveč že desetletja odločno bori. Posebno je poudaril borbo prosvetnega društva, ki se že skoraj 40 let bori za kulturne pravice Slovencev.

Zatiranje slovenske besede se v zadnjem času tako stopnjuje, da že spodriva slovensko bogoslužje v cerkvi, kar je celo v nasprotju z odredbo škofijskega ordinariata, ki Slovincem nikakor ni naklonjen. Društvo odločno zahteva, da mora biti v naši fari bogoslužje takšno, kot je bilo leta 1937, to je — slovensko.

V prihodnjem letu bo SPD »Kočna« obhajalo 40 letnico svojega obstoja. Občni zbor je sklenil, prirediti v tem letu kulturno prosvetno tekmovanje, katerega hočejo zaključiti s postavitvijo spomenika žrtvam fašizma iz našč občine, ki ga bodo postavili na pokopališču v Svečah. Za kritje stroškov bo priredilo društvo v maju — ob četrti obletnici nacističnega pohoda v Sveče — »Spominski dan žrtvam iz Sveč«.

Ob koncu je imenoval občni zbor tov. Jako Beguša, ki že 45 let vstrajno in uspešno vodi in uči slovenski pevski zbor, za častnega člana SPD »Kočna«.

BILČOVS

(Nesreča.) Družino tukajšnjega cerkovnika Petra Parl je doletela dne 26. marca t. l. huda nesreča. Devetindvajsetletni sin Tomaž, ki je kot sofer bival v Celovec, je šel ta dan s svojim prijateljem obiskat neko družino. Šla sta po cesti, katera pelje proti Škofjem dvoru (Pischeldorferstrasse). Tam kjer

ster signore Scelba razglašil z južnjakom lastnim samozadovoljstvom: »Drugače ne dobimo od Amerike ničesar... Mr. Marshall zapove čilski vladi, naj pretrga diplomatske stike z ZSSR in Češko-slovaško. Čilski gobeždači izročajo najboljše pesnike Latinske Amerike sodišču. V Parizu oropajo komunistične poslanice njihove imunitete: Washington hoče tako. V Grčiji bombardirajo cele pokrajine: to zahteva Washington. Gospodje z Wall Streeta se boje vsega: marsejskega nosača, grškega pastirja in pesnika Pabla Nerude. Ti gospodje sanjarijo o tem, da bodo postali Cavagnaci iz leta 1848. Prepozno: sto let ni minilo zaman.

V ZDA se je zgodila nedavno kurioznost. Radijski komentator Walter Wintshell je začel svoj pregled s sledečimi besedami: »Vojna se je začela...« Posledica teh besed je bila panika in nekatere radijske poslušalce je zadela srčna kap. Walter Wintshell je nadaljeval: »Če odštejemo armade, je tretja svetovna vojna že v polnem razmahu. Očividno presoja svoje radijsko evkevanje kot vojaško operacijo. Kdo so žrtve te vojne? Živci Američanov. Dobro znani mr. Byrnes je izjavil: »Molili bomo za mir in hkrati izdelovali atomske bombe.« (Dalje.)

se cesta približa železniškemu tiru, sta imenovana hotela po bližnjici po železniškem tiru. Ker sta se grede pogovarjala, nista pravočasno slišala brzega vlaka, kateri je z brzino privozil za njima. Ko sta opazila vlak, je bilo že prepozno. Tomažev spremljevalec se je še rešil z hitrim skokom, medtem ko je Tomaž zgrabila lokomotiva ter ga 60 m daleč vlekla s seboj. Vlak je sicer takoj obstal, toda Tomaž Parl je bil že mrtev.

Družino našega cerkovnika je zadela ta nesreča tem huje, ker se je že pred tremi leti smrtno ponesrečila hči Mojca, katero je povozil neki angleški avtomobil, ko se je s kolesom vozila iz Celovca proti Gospe Sveti.

Kakor poprej sestra, je bil tudi Tomaž Parl prepeljan v svojo rojstno vas, kjer počiva poleg svoje sestre v ljubljenski domači slovenski zemlji. Na velikonočno nedeljo ga je spremila ogromna množica na njivo miru. Ob domu in grobu mu je zapel v slovo tukajšnji moški pevski zbor slovenske žalostinke. Naj počiva v miru, vsem žalujočim pa izrekamo iskreno sožalje.

PLIBERK

V nedeljo, dne 4. aprila t. l. bi morala biti kulturna prireditev v Pliberku, na kateri bi nastopili pionirji iz Blata z igro »Pepelka«.

Prireditve se je prijavila na okrajno glavarstvo, ki pa je odgovorilo, da je za nastop pionirjev potrebno posebno dovoljenje okrajnega šolskega sveta ter deželne kulturnega urada. S to utemeljitvijo so prepovedali prireditve.

Vprašamo se, ali se zdi tem gospodom nedolžna mladinska igra prenevarna, da jo s takšno utemeljitvijo prepečejo. Mogoče bodo prišli do spoznanja, da si je naša mladina z orožjem v roki priborila pravice in tudi pravico, na slovenski koroški zemlji prirejati slovenske kulturne prireditve in igrati slovenske igre.

ST. JANŽ V ROŽU

Po vsej Slovenski Koroški prirejajo prosvetna društva prireditve, na katerih spoznava ljudstvo lepoto in globino slovenske kulture. Vsi se radi udeležujejo na kulturnem področju, posebno pa se naša mladina z velikim veseljem in navdušenjem uči slovenske igre in prepeva slovenske pesmi. Z novimi prireditvami dokazujemo vsemu svetu, da smo zavedni Slovinci, ki ljubimo svojo materino besedo, katero že desetletja zatirajo in sovražijo šovinistični nestrpneži in ki skušajo s tem, da bi onemogočili kulturno življenje koroških Slovencev, rešiti koroško vprašanje. Mi jim pa ravno z našimi slovenskimi kulturnimi prireditvami dokazujemo, da se ne da barantati z našim narodom.

Številne prireditve in pevski nastopi pričajo, da tudi pri nas v St. Janžu pri delamo na kulturno-prosvetnem področju. Tako nas je spet povabilo v nedeljo 4. aprila 1948 SPD »Svoboda« na prireditve, kjer so nastopili domači igralci z igro »Prisega o polnoči«. V velikem številu smo prišli od blizu in daleč, celo iz zgornjega Roža so prihajali mladinci, ki jih je privabila lepa igra. Vsi igralci so svoje vloge prav uspešno odigrali, vsi smo bili zadovoljni, ko smo odhajali domov.

Slov. prosvetna zveza naznanja:

SPD »Matjaž« obhaja v nedeljo, dne 11. aprila 1948 ob 14. uri pri Šoštarju v Globasnici 45. letnico svojega obstoja. Na sporedu je igra »Dom«.

Kapelško SPD »Stefan Singer« priredi v nedeljo, dne 11. aprila 1948 ob 14. uri kulturno prireditev v prosvetnem domu v Podljubelju. Nastopijo kapelški pionirji z igro »Luknja v namiznem prtu«.

JUGOZA

naznanja, da posluje poslovilnica v Sinje vesi od 1. aprila naprej dnevno. Pri njej lahko dobite po najnižjih cenah vse poljedelsko orodje, kot motike, lopate, krampe, vile, kose, srpe, kamne, grablje, pluge itd.

Opozarjamo vse naše člane (vlagatelje), da posluje Hranilnica in posojilnica v Škofičah od 1. aprila naprej vsako nedeljo po maši. Odbor

ILJA EHRENBURG:

1848 - in sto let pozneje

Iz hollywoodskih študijev privlečejo filmske zvezde, godbenike in statiste in jih razglase za »rdeče zarotnike«. Od kurirja zahtevajo podpis, da nima nič skupnega z marksizmom, pismoonošo zašlišijo, ali ne simpatizira z maršalom Titom, repertoar nekega diletantskega gledališča v Alabami preverijo, obtožujejo se med seboj, sestavljajo proskripcijske liste, vsak hip se sklicujejo na svobodo in spreminjajo osem in štirideset držav v orjaško stražarnico.

Nedavno je sodišče mesta Aberden v državni Mississippi oprostilo črnea Johna Lloyda. Če hoče biti črnea v državi Mississippi oprostjen mora biti ne samo nedolžen, marveč svetnik. Deset minut po obsodbi je množica Johna Lloyda do obsodbi razgrala. Domač list modruje: »Take žalostne izgrede si lahko pojasnimo z nedostojnim vedenjem nekega črnea, ki se je vrnil iz Evrope.« Gospodarji sužnjev se boje sužnjev. Strah jih dela še bolj zverinske. Beli pisatelj Ives Malattique pripoveduje v »Figaro littéraire«, kako je potisnil neki Američan v svo-

jem zgražanju nad »nedržavljanskim vedenjem črncev« nekemu črnskemu otroku lečo cigaro v oko.

Washington je postal generalni štab svetovnih zatirancev, stražarnica za zandarje dveh delov sveta, središče klavcev starega in novega sveta. V Grčiji izdelujejo ameriški generali načrte za uničevanje vasi. Grški fašisti privezujejo glave upornikov k svojim sedlom in Američani (seveda s sklicevanjem na boga ali demokracijo) fotografirajo »skalpe rdečih«. Vojna, ki jo je napovedala francoska socialnkatoliška vlada delavskemu razredu, je bila pripravljena po posvetovanjih z ameriški delegati. Medtem ko sporoča ameriški gaulajter mr. Griswold Grkom, da bodo uvedeni novi davki, hoče odločiti sonderfirer mr. Dulles o usodi franc. sindikatov.

Ameriški gaullistični tednik »Samedi-soir« je izšel z naslovom »Amerika je sklenila razbiti svetovno delavsko konfederacijo in takoj je Jouhaux izpolnil direktive svojih gospodarjev. V Milanu pošljejo proti delavcem tanke in mini-

Kaj potrebujejo naši travniki

Travniki so temeljna podlaga vsake kmetije. Kjer so travniki pravilno negovani in oskrbovani, tam rodijo tudi njive in v hlevu imamo lepo živino. Na žalost med našimi slovenskimi kmeti ta važna gospodarska panoga še ni na visoki stopnji. Vzrok ne leži na nas samih, temveč ima globokejšo korenino v splošni gospodarski zapostavljenosti s strani odgovornih krogov. Kajti osnovna podlaga intenzivnega travništva je gnojnica in so umetna gnojila. Naš kmet pa je bil že vedno pri dodelitvi cementa, subvencij in umetnih gnojil na zadnjem mestu.

Za travnike smatramo zemljišča, katerih površina je zarastla s krmiskimi rastlinami, predvsem travami in deteljami, katere uporabljamo sveže ali posušene za živalsko krmo. Te delimo v umetne in naravne. Pri intenzivnejšem gospodarstvu polagamo ravno na umetne travnike veliko važnost, kajti z umetnimi travniki, predvsem s sejanjem detelje, pridobimo veliko in dobre krme, na drugi strani pa se izčrpajo njive spočijejo in pridobijo avtomatično veliko potrebnega dušika. Da dosežemo pri umetnih travnikih čim večji donos dobre krme, je glavno izbira pravilne travne mešanice, to se pravi, da bodo zastopane nizke, srednje in visoke trave. Zelo udomačena je med nami mešanica domače detelje in pasje trave, oziroma lucerna. Umeten travnik pride navadno za žitaricami, katerim se je popreje gnojilo z domačim gnojem. Zaradi tega je potrebno, da umetne travnike posevamo s tomaževo žlindro, katera vsebuje fosfor in apno. Lucerna predvsem potrebuje mnogo apna.

Slabše je stanje naših naravnih ali stalnih travnikov. Neredko naletiš na travnike, kateri so zaraščeni z mahom, vresjem in z drugimi škodljivimi rastlinami. Kjer raste mah, je znak, da zemlji primanjkuje apna, da leži travnik v senčnem kraju, ali da primanjkuje vseh štirih hranilnih snovi. Izkušeno kmetovo oko spozna na prvi pogled po travah travnika, kakšne hranilne snovi prevladujejo ali primanjkujejo dotični zemlji, ali kakšna je lastnost zemlje. Kjer raste lapuh, tam je v izobilju apna, primanjkuje pa dušika. Detelja in lucerna povesta, da je v zemlji še precej fosforjeve kisline in apna. Razne kiselice, regrant itd. pa so znak, da je v izobilju dušik in kalij, primanjkuje pa fosforjeve kisline in povsem apna. Pisano cvetoči travniki različnih kresnic, škrobotca in nizkih ostrih trav pričajo, da v splošnem primanjkuje vseh hranilnih snovi.

V splošnem smo pri nas travnikom le zelo malo gnojili in če že, pa preveč enostransko. Narava se ne da ogoljufati in zaradi tega je gospodarjeva skrb, da skuša dati dotične hranilne snovi zemlji nazaj, katere odvzame vsako leto s pridelki.

Gnojnica sama vsebuje v glavnem samo dušik in kalij, zato je umestno, da ji dodamo fosforja v obliki superfosfata in sicer 2 — 3 kg na 100 litrov gnojnice.

Dobro je eno leto gnojenje z gnojnico, drugo leto pa posetev z apnom ali tomaževo žlindro. Gnojnica je lahko raztopljiva, zato je najbolj učinkovita v dobi vegetacije, ko trave rastejo. Kompost vsebuje skoraj vse hranilne snovi v enakih meri, zato je najbolj učinkovito in ceneno domače gnojilo.

Gnojenje z hlevskim gnojem na površje travnikov iz gospodarskega vidika ni priporočljivo, ker se izgubi preveč lahkoizhlapljivega dušika. Zato, kjer je rodovitnost travnika že tako izčrpána, da gnojenje ne učinkuje, je boljše, da ga preorjemo.

Velike važnosti so menjalni travniški pašniki. Z gnojenjem, predvsem z gnojnico, se zemeljska ruša zrahlja, naselijo

se radi različni živalski škodljivci, predvsem miši itd., kateri travniško rušo razrijejo in podjedajo koreninice. Obenem je znanstveno dognano, da se dosežejo večji pridelki na onih travnikih, katerih zemlja je stlačena. Na dobro gnojeno in stlačeno zemljo požene gostejša in lepša travniška ruša. Zato se polaga velika važnost paši goveje živine po travnikih.

Da se ohrani dobra travniška ruša, je priporočljiva zgodnja, ne pretrda košnja. Z zgodnjo košnjo pridobimo na eni strani večje količine krme, na drugi strani pa preprečimo preveliko osušitev korenin. Pozna in trda jesenska košnja zelo škoduje donosu travnika.

Janko Pečnik

Rešimo naše češpljeve nasade

Veliko gospodarsko škodo nam povzroča vsako leto na naših češpljevih nasadih češpljev kapar. Skoraj ne najdeš sadjarja, kateri bi danes ne imel opravka s tem škodljivcem. V krajih, kjer je škropljenje sadnega drevja še tuje, pa je ta škodilavec tako razmnožen, da preli v najkrajši dobi popolna uničitev češpljevega in slivovega drevja.

Kaparje v splošnem prištevamo k rastlinskim ušem, razlikujejo pa se od navadnih listnih uš v tem, da zaredijo odrasle žučelke na sebi trde kapice, po katerih imajo tudi svoje ime.

Po kaparju napadeno drevje zaostane v rasti, posamezne veje se začnejo sušiti in če se nič ne ukrene proti temu, se celo drevo predčasno posuši. Če napadeno drevo natančneje pogledamo, vidimo na spodnjem delu tanjših vejic vse polno rujavih trdih kapic. Pod temi kapicami pa je debeli moki podobna snov. Te rujave kapice so izumrli kaparji, pod njimi pa sama jajčeca. Dorastle uši se namreč pokrijejo z nekako luščino, se trdo prirasejo na deblo in se ne gibljejo več. Pod tako kapico žival izsesava z dolgim rilčkom, katerega zabode globoko v deblo, drevesni sok in jemlje s tem drevesu potrebno hrano. Pod to

kapico znesejo samice svoja jajčeca, da jih zavarujejo pred vremenskimi nepravilnostmi do spomladi, ko se iz njih izvale nove živalice.

Kaparja ni težko zatreti, če se delo pravilno izvrši. Najlažje mu je priti do živca, ko drevo miruje, to je v zimskem času in sicer z dvakratnim škropljenjem. Prvič še pred mesecem marcem z 8% arborinom. Drevo prej temeljito očistimo. Debla pa lahko namažemo z 20% škroplilom. S tem ukrepom, če se vsako leto ponovi, se ta nevarni škodilavec popolnoma uniči.

Ni potrebno posebej omenjati, kakšne gospodarske vrednosti ima za naše sedanje razmere ravno češplja. Predvsem vedo naše gospodinjice, kaj vse se lahko napravi iz tega sadu in tudi sadjar sam ima lahko lepe dobičke, če ima dosti češpljev za trg. Zaradi tega bo tudi za vsakega posameznika velike važnosti, da gre takoj na delo in uniči tega češpljevega zajedavca. Seveda nima vsak na razpolago sadne škroplilnice. Kakor pa pravi stari slovenski pregovor »sosed je zlat«, se tudi v tem oziru v medsebojni pomoči, ali združni podlagi da marsikaj napraviti. Zato na delo!

Janko Pečnik

Mak - najizdatnejša oljna rastlina

Kmečka zveza za Slovensko Koroško nas je na zadnjem obnem zboru pozvala, naj pridelujemo čimveč oljnih rastlin. S tem v zvezi smo v zadnji gospodarski rubriki našega lista naglasili pomen pridelovanja sončnic ter nakazali potrebno delo in način pridelovanja.

Danes bi opozorili na važnost pridelovanja maha, ki je najznačilnejša oljna rastlina. Mak nam da 40 — 50% najokusnejšega namiznega olja poleg pa še makove tropine, ki so močno krmilo za krave mlekarice.

Mak potrebuje skrbno nego in pozornost pri obdelovanju, vsled česar priporočamo sajenje predvsem malim kmetom in kajzarjem.

Mak je rastlina sonca in zahteva pod-

nebeje kakor koroza; v mrzlih legah ne dozorijo. Ljubi zavetne lege, suša mu ugaja bolj kot mokrota. Glede zemlje je izbirčen, zahteva rahlo, dobro pripravljeno humozno zemljo, kateri damo pred setvijo spomladi večjo količino apna. Sejemo ga najbolje po okopavih, katerim smo prej izdatno gnojili s hlevskim gnojem ali pa tam, kjer nam je zima vzela rž oziroma pšenico. Ker razvije mak zelo bujne liste, nam očuva v zemlji vlago. Zato ga pridelujemo tam, kjer nameravamo pozneje sejati ozimno žito.

Zemljo pripravimo na vrtnarski način, to se pravi z največjo skrbnostjo. Na jeseni zorano zemljo sledijo spomladni vleča, kopač in brana. Zemlja mo-

ra biti v spodnji plasti složna, na vrhu drobno grudničasta in rahla. Ker prenaša mak med kaljenjem tudi mraz, ga lahko sejemo že v prvih dneh aprila, brez posebne škode pa do konca aprila oz. začetkom maja. Sejemo ga v vrste 30 do 40 cm narazen. Seme pomešamo z apnenom-amoniakovim solitrom, kar nam bo daljšalo setev drobnega semena. Pregloboko sajenje mu škoduje, zato ga sejemo kvečjemu 1 cm globoko. Nato ga rahlo povaljamo, površino pa zrahljamo z lahko brano ali grabljami. Vzraste približno po 14 dneh in je zelo občutljiv za plevel. Zato potrebuje čisto njivo in ga je treba večkrat okopavati. Ko doseže višino 5 — 8 cm, ga v vrstah razredčimo na razdaljo 8 — 15 cm in pustimo 2 do 4 rastline skupaj, vendar ne več. Več rastlin na enem mestu ne priporočamo, ker bi nastavile le male glavice in bi pridelek bil slab. Zemlja med vrstami mora ostati vedno rahla. Zato je tekom poletja potrebno okopavanje po vsakem večjem nalivu, ko se je zemlja spet osušila.

Mak je zrel, ko postanejo stebela, listi in glavice suhe in rumene ter ko prične zrnje v glavcih ob rahlem sunku šumeti. Takrat ga požanjemo in ga v manjših snopkih postavimo, da se posuši. Pri manjših poizkusih porežemo samo glavice in jih posušimo na soncu, nato pa prerežemo, oziroma omlatimo. Važno je, da makovo zrnje ne shranimo v vrečah, ker bi postalo zatohlo in bi trpela kaljivost. Zaradi tega ga razgrne-mo po 5 cm debelo na podstrešju in ga večkrat premešamo.

Prav bi bilo, da bi se posamezniki na manjših površinah oprijeli pridelave maha letos, ker je res dobra in najizdatnejša oljna rastlina. S časom bo postal mak važen činitelj v kmečkem gospodarstvu, predvsem v preskrbi domače kuhinje z dobrim namiznim oljem.

KAJ ŠE DOBIMO

Na naslednje odrezke živilskih nakaznic 39. dodelitvene periode dobimo sledeče količine sladkorja:

100 gramov na male odrezke za sladkor, 740 gramov na odrezke 7 K, 7 KLK, 7 Klst, 107 K, 107 Klk, 107 Klst, 207 K, 207 Klk, 207 Klst, 307 K, 307 Klk, 307 Klst. — 600 gramov na odrezke 7 E, 7 Jgd, 107 E, 107 Jgd, 207 E, 207 Jgd, 307 E, 307 Jgd. 840 gramov na odrezke 401 K, 401 Klk, 401 Klst. 700 gramov na odrezke 401 E, 401 Jgd. 100 gramov na odrezke 704 S, 804 Sst. 420 g na odrezke 912 M. — Na nakaznice za milo M in N, ki veljajo od 1. II. do 30. V. 1948, dobimo na odrezek E 3 1 kos enotnega mila, in odrezek W 2 2 zavoja pralnega praška; na nakaznico za milo S dobimo na odrezek T 2 1 kos toaletnega mila in na odrezek W 2 2 zavoja pralnega praška.

.....
Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Osvoobodilna fronta za Slovensko Koroško. Glavni urednik: Dr. Franci Zwitler; odgovorni urednik: Franci Ogris, val Celovec, Salmstraße 6, uprava: Celovec, Volkmarkter Straße 21. Dopisi se naj pošljejo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1., Posterschlesbach 272. Tiskar: »Kärntner Volkverlag G. m. b. H.«, Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.
.....

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

FRANCE BEVK

Gospod Martin je skrušen pokleknil pred oltar in sklenil roke. Šepetal je vročo molitev, bolj s srcem kakor z ustnicami. Noge so se mu tresle v kolenih, tresle so se mu tudi roke. Zdaj, ko je klečal pred Njim, živim, so se mu na mah razpršili vsi dvomi, veroval je trdneje kot kdaj prej. Kdo pozna njegova pota? Pride dan, ko jih bo stokrat ponižal, ki se zdaj veselijo krivične zmagi. Bog je pravičen, življenje je pravično. Kdo ve, ali ne bodo naše solze mašečevane na njihovih otrocih? Bog, ti veš! Kaj naj človek štori iz svoje lastne moči? Nič, nič, trikrat nič! V svojih stiskih ne najde opore nikjer, razen v Bogu. Vse samo umazanost, beda, skrb, trpljenje in krivice, krivice...

In je molil, molil, molil. Zase, za svoje vernike, za Cerkev. »Saj, vidiš, kako je že zmenoj, a kako bo šele z drugimi!« Od ganjenosti in izmučenosti se mu je utrnila solza in mu zdrknila čez

lica. Nato druga. Minute neizmernega olajševanja, ki so ga do konca pomirile.

Obhajala ga je neizmerna blaženost, obenem se ga je bolj in bolj pollaščala utrujenost, ustnice ga niso več ubogale, molitev mu je zamirala. Pokrižal se je in se dvignil, tiho je stopil iz cerkve.

Pred kaplanijo se je nenadoma prestrašil in obstal. Katina je čepela na velikem kamnu in se le za silo oblečena tresla od hlada. Ko se ji je približal, se je dvignila pred njim kot duh.

»Kaj pa ti delaš tu?« se je vznevoljil, a se takoj premagal. »Kaj ti je prišlo v glavo?« je rekel mehkeje.

»Slišala sem, da si odšel iz hiše,« je izjeljala. Čedermac jo je gledal v mraku, ki je tresoča se stala pred njim. No, dat je že prav. Saj jo je razumel. In mu je bilo dobro, lahko, skoraj veselo ob srecu.

»Ti si pa res otrok,« se mu je obraz nategnil v dobrohoten nasmeh. »Cel otrok! Molil sem. Pojdiva! Škoda, da je tako pozno; skuhalo bi mi kave. Ne, ne moreš! Jutri moram maševati.«

Tiho, drug za drugim sta stopila v kaplanijo.

»Katina, ali kaj moliš?« jo je nenedoma vprašal, ko sta stala v veži.

»Seveda molim,« ga je dekleta začudeno pogledalo.

»Prav, le molil!« mu je potišal glas. »Zdaj nam ne preostaja drugega kot molitev... Tudi zame molil! Zdaj pa pojdi! Tudi jaz bom legel...«

Vzel je svetilko in odšel v spalnico. Bil je tako zelo miren, kakor da se vse te dni ni zgodilo nič. Bal se je le, da ne bo dosegel postelje in se bo prej zgrudil in zaspal.

PETO POGAVJE

Veter je potišal, vela je rahla sapa, nazadnje se je tudi ta pomirila. Nastopila je jugovina, tihoča vlažnih dni, utoplilo se je. Oblaki so se enakomerno razdelili čez nebo, se kot siva ponjava spenjali od gora do gora. Le pod vrhovi

so se še pasle bele plasti megla, tako tenke, da je bilo skozi videti pobočje. Začelo je deževati, enakomerno, drobno, kakor da rosi. Zemlja se je mehčala, veje so se svetile od mokrote, listje se je osipalo in tkalo rjave preproge pod drevesi. Priroda je bila pusta, zavita v žalost; po zapuščenih strniščih so se spreletavale jate vran.

Čedermac se je bil še tisto jutro namenil z doma, a ga je vreme zadržalo. Z dežnikom ni rad pošoval, ne po blatnih poteh. Severjevo pismo je še enkrat prebral, zdaj pazljiveje kakor prej; odložil se je, da ga obišče. Ne le zaradi prijaznega vabila, tudi iz lastnega nagiba; tega, kar je od prejšnjega večera nosil v duši, bi nikomur ne mogel zapupati, razen njemu. Kljub nestrpnosti je odhod odložil za naslednji dan; moral da se bo zvedrilo.

Po kosilu se je zaprl v spalnico in sedel ob oknu v sivi svetlobi bral časnike. Bil je veder, boder; samemu sebi se je čudil, da se počuti tako krepkega. Noč je prespal trdno, »kakor ubit«; skoraj bi bil zaspal uro za mašo, Katina ga je le težko doklicala. (Dalje.)